

A decorative graphic consisting of three blue circles of varying sizes and several thin blue lines. One large circle is at the top center, a smaller one is below it to the right, and a very large one is at the bottom right. Lines connect the top-left and top-right circles to the middle circle, and another line connects the top-left circle to the bottom-right circle.

Noortekeskuste Hea Tava

**Abimaterjal noortekeskuse asutamisel,
arendamisel, toetamisel ja koostöösse
kaasamisel**

**Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus
2013**

Eessõna

Noorsootöö noortekeskustes on LOOD.

Nendes lugudes leiame vastused küsimustele – kes, millal, miks, kus, milleks ja kuidas?

Noorsootöö ei ole NUMBRID.

Noore arenemine ja arendamine on PROTSESS.

Noorsootöös osalemine on iga noore jaoks isiklik/ enda LUGU.

Eesti noorsootöö on võimalusterohke. Iga noor saab luua oma loo, valida oma arengutee ja osaleda enda võimalustele vastavas osalusprotsessis. Eestis toimetavad tänasel päeval erinevad noortekeskused, huvikoolid, laagrid, õpilasmalevad, noorteühingud, noorteklubid, osaluskogud, noorteaktiivid jne. Noorsootöö saab toimida kooli, kiriku või külakeskuse juures. Ükski eelpool nimetatud noorsootöös osutus või osalusvorm ei ole olulisem teisest. Igal asutusel on omad eesmärgid, erisused, kuid nad jälgivad ühiseid noorsootöö põhimõtteid. Oluline on täita noorte ja ühiskonna ootusi.

Käesolev dokument keskendub peamiselt noortekeskuse loomise või arendamise väärtuste väljatoomisele. Noor ei astu noortekeskuse või huvikooli uksest sisse teadmisesega, et ta võtab osa noorsootööst. Noortekeskuste ja teiste noorsootöö valdkonna eestvedajate ja korraldajate roll on tagada noorele vajalik ning talle vastav ja mõistetav arengukeskkond. Tähtsaim komponent noorsootöös on noore arengu toetamine. Noorele tuleb tagada võimalused huvidest ja võimetest lähtuvalt, tema ümber olev võrgustik peab sellega arvestama, kaasas käima, täitma oma rolli, toetama noort nii nagu see vajalik on.

Noortekeskustele Hea Tava loomise tingis asjaolu, et Eestis puudub ühtne riiklik noortekeskustele suunatud regulatsioon, ei eksisteeri noortekeskuste seadust, standardit ega tegevusmudelit. Noorsootöö korraldatakse vastavalt kohaliku omavalitsuse arusaamale ja võimekusele, seetõttu on noortekeskused ja piirkondlikult pakutavad teenused erinevad. See rikastab noorsootöömaastikku, kuid ei taga alati noortele võrdseid võimalusi.

Lähtuvalt eeltoodust asus MTÜ Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus 2012. aastal välja töötama Eesti Noortekeskuste HEAD TAVA. Dokumendi loomisel osalesid Eesti noortekeskuste noored¹, Eesti ANK liikmed ja valdkonna eksperdid erinevatelt tasanditelt ning see Eesti noortekeskuste HEA TAVA kajastab Eesti ANK liikmete kogemusi ja ühtseid arusaamu noortekeskuste toimimispõhimõtetest. Dokumendi valmimist on rahaliselt toetanud Hasartmängumaksu Nõukogu ning Kodanikuühiskonna Sihtkapital. Dokument on soovituslik ja pidevas arengus, nagu on seda Eesti noorsootöö maastik. Tegemist ei ole lõpliku tööga. Järgmise tegevusena luuakse Hea Tava juurde hindamisleht, mille alusel saab iga noortekeskus oma noortekeskust hinnata, et panna paika vajalik arengustrateegia.

Noortekeskus tähendab Eesti ANK jaoks pädevaid ja kompetentseid noorsootöötajaid, kes tegutsevad teadlikult eesmärgistatud tegevuskava/programmi alusel tegevusi toetavas keskkonnas.

**Loodame, et Noortekeskuste Hea Tava aitab
Teie piirkonnas kaasa noorte enda lugude loomisele!**

¹ „Milleks noorsootöö“ noorteseminar, toetatud ENEB poolt

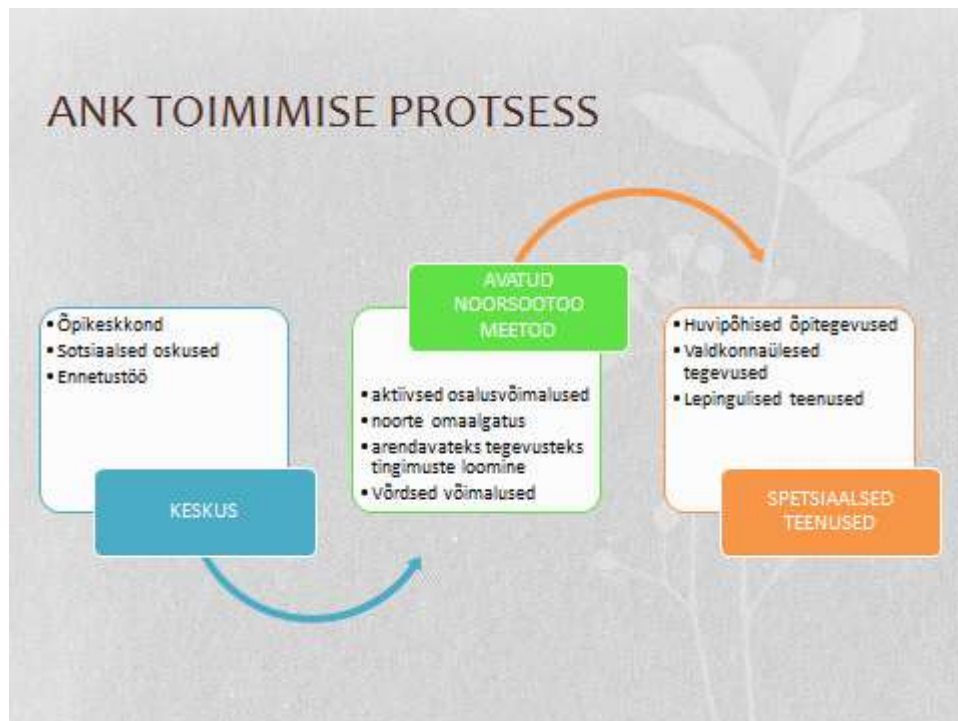
Hea Tava mõte nr 1- Noortekeskused on loodud ja toimivad noorte jaoks ning kasutavad oma töös avatud noorsootöö meetodit

Noortekeskus on **noorsootööasutus**, mis lähtub avatud **noorsootöö põhimõttest** (lisa 1), kus võivad **vabatahtlikkuse alusel** käia **kõik noored** ja mis saab olla ümbruskonna noorsootöö korraldamise keskus.

Noortekeskuse peamisteks märksõnadeks on **noortega ja noortele suunatud tegevused**, aktiivne arengukeskkond, loominguilisust ja identiteeti toetav, turvaline, noori kaasav positiivne/elujaatav elustiil. Lähtuvalt avatud noorsootöö meetodist (lisa 1) on noorte osalus keskuse tegevustes vabatahtlik, arendav, ea- ja võimetekohane, hea ligipääsuga ja tasuta, luues võrdsed võimalused igale noorele, olenemata soost, nahavärvist, töökspidamistest, kultuuripärandist. Noortekeskus on apoliitiline, religioossete eelistusteta, juhindub oma tegevuses EV seadustest ning teistest õigusaktidest, toetades ja suunates noori nende endi huvidest lähtuvalt.

Noortekeskuse **esmane ülesanne** on **kontakti saavutamine noorega** ning tema **individuaalsetele võimetele ja eelistustele tuginedes** pakkuda noorele arendavat **mõtestatud tegevust**. Noortekeskuse teenuste aluseks on **noorte vajadused**. Noortekeskuse teenused on **võrdselt kättesaadavad** kõigile huvilistele ja kättesaadavad noorele sobival koolivälisel ajal. Keskuse töömeetodid toetavad **järjepidevat kujunemisprotsessi**, lähtudes eraldi iga noore arengutasemest.

Noortekeskused on üks osa noort **ümbritsevas võrgustikus**, kus nende põhilisteks eesmärkideks on varajane noorte probleemide märkamine, probleemide põhjuste selgitamine ja lahendustele suunamine, toetamine kriisisituatsioonides suhtes teiste **võrgustikupartneritega** ning **ennetustöö**. Olenevalt kohaliku omavalitsuse vajadustest, võib noortekeskus olla lepinguliseks partneriks näiteks huvikoolile, õppenõustamis-, info- ja nõustamis- või karjäärikeskusele. Noortekeskus toetab erinevaid ühinguid, liikumisi, noorterühmi vastavalt oma võimalustele ja pädevusele.

Skeem 1

Noortekeskuse personal tegutseb **kooskõlas noorsootöötaja kutse-eetikaga**, käsitleb nii noorte kui ka võrgustikupartnerite poolt usaldatud informatsiooni delikaatselt. Eetiliste dilemmade lahendamisel, nt kriminaalse sisuga info käsitlemisel, on personali esmaseks ülesandeks noore juhendamine ja toetamine teda

seadusega kooskõlastatult tegutsema, st noor teavitab ise rikkumistest korrakaitset. Viimase võimaluse puudumisel konsulteerib noorsootõtaja ise politsei esindaja või juristiga edasise tegutsemise osas. Õigusrikkumiste korral, mõnuainete tarvitamine, avaliku korra rikkumine vmt, on oluline kooskõlastada noortekeskuse tegevus ja prioriteedid esmalt võrgustikupartneritega (sh noorsoopolitsei). Noore seisukohast on oluline tegeleda **õigusrikkumise põhjuste väljaselgitamise** ning **lahendusteade pakkumisega**. Vaid väärtegadele, s.o tagajärgedele keskendumine soodustab korduvrikkumisi. Põhjuste selgumisel saab juba leida prima lahendustee läbi võrgustikutöö, kätitudes vastavalt seadusele.

Noorte valmisolekut noortekeskuse tegevustes osalemiseks mõjutab oluliselt **keskkond**. Noortekeskuse **ruumiplaneerimisel ja sisustamisel** on oluline arvestada noorte eelistusi. **Avatud ja kutsuv keskkond** on noortele esmatähtis vajaliku mugavus- ja **turvatus** saavutamiseks. Ideaalis peaks noor esmalt sisse astuma nn **neutraalsesse tsooni** ehk avatud ruumi maja keskel (südames). Nii tekitame suure avatud ruumiga nn ühtse tunde, mida on hea integreerida teiste ümber asuvate ruumidega. Noore jaoks on see neutraalne tsoon, kus kompida võimalusi. Avatud ruum võib olla klassiruumi või spordisaali suurune, see sõltub piirkonna vajadustest, osalevate noorte arvust, pakutavatest tegevusprogrammidest ja KOV võimekusest selle haldamisel (vt lisaks avatud noorsootöö meetod ja avatud ruum Hea Tava mõte nr 8).

Noortekeskused on loodud **noorte initsiatiivi toetusel**, nende eelistustest lähtuvalt ning tegutsevad eelkõige noorte huve ja vajadusi silmas pidades.

Hea Tava mõte nr 2- Noortekeskuse loomine on teadlik valik

Noortekeskuse loomine piirkonda on üks võimalustest pakkuda kohalikele noorele mitmekülgseid arendavaid tegevusi. Noortekeskuse muudavad kvaliteetseks **motiveeritud ja pädevad spetsialistid** ning **kaasaegsed tegutsemistingimused**. Noortekeskuse loomisel, tegevuste ja teenuste arendamisel arvestatakse piirkonna **noorte** arvu, **ootuste ja vajadustega**. Noortekeskuse jätkusuutlik tegevus põhineb **valdkondlikul arengukaval**.

Noortekeskuse dokumentide koostamisel on oluline kaardistada piirkonna vajadused ja võimalused. Lisaks noorte vanuselisele jaotuvusele, eelistustele ja probleemidele on oluline tunda piirkonda - noortega tegelejaid, kehtivaid väärtuseid ning paikkonna visioone. Noortekeskusele esitatavad nõudmised ja ootused peavad olema teadvustatud, reaalsed, tasakaalus. Tagada tuleb piisav inimressurss nii juhtimiseks kui ka otseseks kontaktiks noorsooga. Noorte ja piirkondliku arengu seisukohast on oluline järjepidevus, seetõttu tuleb tagada noortekeskuses kaasaegsed olmetingimused ja personali motivatsioon.

Kvaliteetse ja eesmärgipärase noorsootöö alusdokumendid on järgmised: noortekeskuse põhikiri/põhimäärus, arengukava, ametijuhendid, teenusstandardid, kodukord, raamatupidamismäärus, palgamäärus, teenuse ostmise leping, tööplaanid, koostöökokkulepped, teavitus- ja kommunikatsioonikava, arhiveerimismäärus, noorte ja noorsootõtajate tunnustuskord, osalejate registreerimisvormid ning teised olulised ja asjakohased lepingud.

Kohalik omavalitsus või MTÜ, mis noortekeskust asutab või arendab, peaks arvestama, et avatud ruumi tegevused on **võrdsete võimaluste tagamise** põhimõttest lähtuvalt noortele tasuta ja seetõttu on oluline läbi mõelda loodava keskuse finantseerimise kava. Hilisem noortekeskuse haldamise kuluefektiivsus sõltub suuresti ka **noortekeskuse asutamise eeltööst** (nt ehituslikud valikud, tegevuste dubleerimise vältimine, võrgustikutöö). Eesti ANK poolt läbiviidud küsitluste alusel on osalustasu küsitud spetsiifiliste tegevuste eest, nagu seda on nt laagrid, õppeviisidid ja ekskursioonid (nt transpordikulu), huvitegevus või rahvusvahelised projektid.

Lähtudes piirkonna eripärast, noorte huvidest ning vajadustest loob noortekeskus tingimused arendavateks tegevusteks, sh:

- * Huvitegevus
- * Vabatahtlik tegevus
- * Töökasvatus (töömalev, tööelu tutvustavad tegevused)
- * Osaluskogud/noorteaktiivid

- * Tervistav ja arendav puhkus
- * Koolitused
- * Rahvusvaheline noorsootöö
- * Nõustamine
- * Mobiilne noorsootöö
- * Noortealgatuslikud projektid/sündmused

On oluline näha noorega tehtava töö **protsessi tähtsust** avatud ruumi teenuse tagamisest kuni eesmärgistatud huvipõhiste tegevusvõimaluste ja tulemusteni välja. Noortekeskuste potentsiaal avaldub kõige paremini **noorekeskses võrgustikutöös**, kus teadlik suunamine, varajane märkamine, koostööpartnerite vastastikune usaldus ning **kokkuleppeline tööjaotus** tagab efektiivsuse piirkonna noorsootöös ning noortele vajaliku ettevalmistuse iseseisvaks eluks. Noortekeskuse asutamise aluseks peab olema piirkondlik vajadus. Vajaduse kaardistamine ja selgitustöö võib tulla nii noorte kui ka kohaliku omavalitsuse poolt. **Noortekeskuse loomine on algusest peale teadlik valik.**

Hea Tava mõte nr 3- Noor jõuab noortekeskusesse erinevatel põhjustel

Noortekeskuses käivad väga erinevas eas, erineva tausta, arengutaseme ja huvidega noored. Noortekeskusesse tullaks **erinevatel põhjustel**. Mõne noore külastuse eesmärk on konkreetse teabe otsimine, teisel suunamine koostöövõrgustiku poolt, kolmas soovib õppida või osaleda infopäeval. Suur osa noori tuleb huvitegevuse või konkreetsetel üritustel osalemise pärast.

Esmane tutvus noortekeskusega toimub aga tavapäraselt **sõpradega kohtumise**, vaba aja sisustamise ja **uudishimu** tõttu.

Noortekeskuse **külastamise põhjuste väljaselgitamine** ja mõistmine noorsootöötaja poolt on **hea võimalus planeerida** keskuse tegevust ning rakendada avatud noorsootöö meetodit piirkondlikus võrgustikutöös, st võimalik on välja selgitada, mis on paikkonna peamised vajadused ning mida konkreetsetele vanusegruppidele pakkuda. **Noorsootöötaja oskuslikul juhendamisel** saab teadvustamata tegevus teadvustatud tegevuseks. Näiteks suunatakse alaealised ühiskondlikult kasuliku töö kohaldamisel mõjutusvahendina tööd tegema noortekeskusesse, sest positiivne kontakt noorsootöötajaga aitab noortel mõista kogukonna väärtushinnanguid.

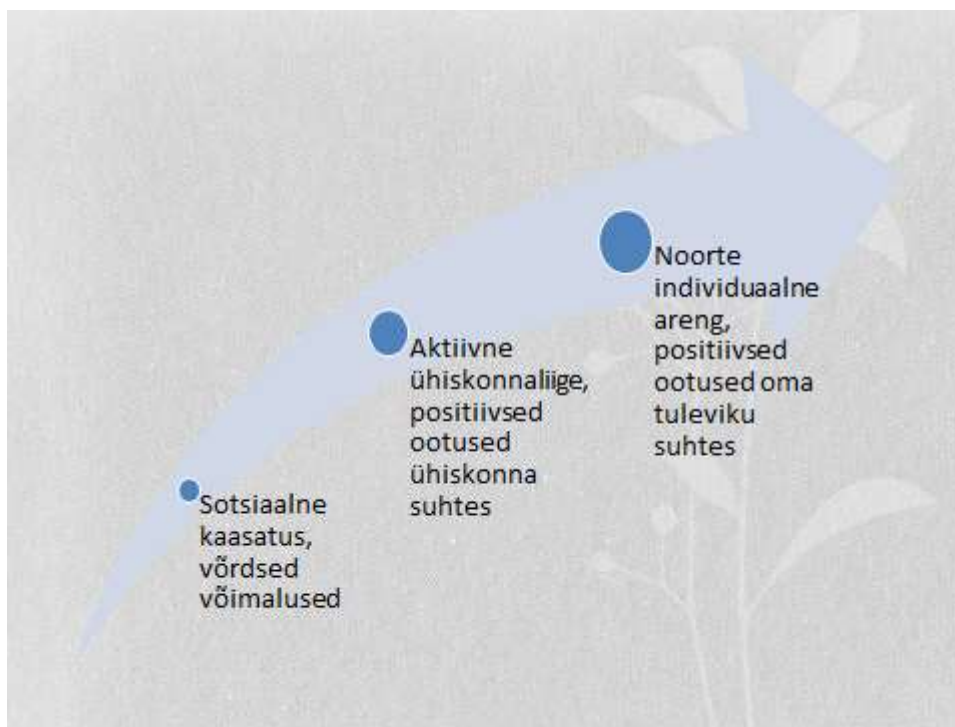
Noortekeskus aitab arendavalt vaba aega sisustada ka **erivajadustega** noortel. Sel puhul on aga väga oluline kaasata tegevuse planeerimisse võrgustikupartnereid ja tugispetsialiste, võimalusel osaleda täiendkoolitustel (vt ka kaasava noorsootöö käsiraamat).

Kui noortekeskuste alasuuna **eestvedajad** peavad noortekeskuste **trumbiks sisu** ja **koostöövõrgustikku**, siis **noored hindavad** esmapilgul **keskuse** välimust, võimaluste ja vahendite atraktiivsust ning **esmast emotsiooni**. **Turvaline** ja hubane **keskkond** loob eelduse ka nende noorte kaasamiseks, kellel kodune toetus puudub või esineb muid sotsiaalseid probleeme. Sellisel juhul on noortekeskus kohaks, kus on võimalik tuge ja abi otsida.

Kuna **põhjused**, miks noortekeskusesse tullakse, on **erinevad**, siis noorsootöötaja roll noorte jaoks on erinev – usaldusisikust kuni sõbra, vestluskaaslase, eeskuju, juhendaja, toetaja, õpetaja või mentorini.

Noored võivad sattuda noortekeskusesse ka juhuslikult. Neid tõmbab noortekeskuse poole võimalus arendada ja teostada oma innovaatilisi ideid või unistusi turvalises keskkonnas. Ebaõnnestumistes nähakse uusi võimalusi paremaks teostamiseks. **Positiivne tagasiside** ja objektiivne analüüs **motiveerib** noort **uuesti proovima**. Esmane kokkupuude noorsootöötaja või keskusega tuleb sageli läbi teiste noortekeskuse poolt pakutavate noorsootöõteenuste või koostööprojektide kaudu. Sageli pöörduakse noortekeskusesse, et saada abi projektide kirjutamisel ja läbiviimisel.

Noortekeskustes tegutsetakse **eelarvamustevabas mitteformaalses keskkonnas**, kuhu on põimitud vaheldusrikkad tegevused, võimalus ennast arendada noorele sobival viisil ja teha seda tasuta.

Skeem 2

Hea Tava mõte nr 4- Noortekeskuse tegevused aitavad kaasa inimkapitali võimekuse arendamisele

Noortekeskuste **tegevused mõjutavad noori omandama ja kasutama** elus **vajalikke oskusi** ja pädevusi, soodustavad noore algatusvõimet ja ettevõtlikkust, toetavad identiteedi otsinguid, sotsialiseerumist ning kujundavad väärtushinnanguid.

Noortekeskus toetab riikliku noortepoliitika elluviimist, luues noorele võtmepädevuste, eluks vajalike põhiteadmiste ja baasoskuste, omandamise võimalused. Noore paremaks kohanemiseks isikliku ja tööeluga on vajalik lisaks faktiteadmistele kujundada tema **sotsiaalseid** oskusi, **arendada loovust** ja **ettevõtlikkust**.

Noortekeskuse tegevustes osalemise kaudu saab noor **õppida** ja kogeda **vastutustunnet**, leida **vastuseid küsimustele**, nagu tulevane elukutsevalik või kultuuride ja hoiakute erinevused. Lisaks mõista globaliseeruvat ühiskonda, **arendada praktilisi oskusi** nagu iseseisev õpi- ja noorsootöö võimaluste kavandamine ja elluviimine. Järjest suurema osakaalu keskuste sihtgrupist moodustavad noored, kes soovivad läbi noortekeskuse tegevuste mingit konkreetset oskust omandada. Noortekeskuse keskkond aitab noortel leida sõpru ja mõttekaaslasi, loob **kogukonnatunde** ning seob kodukohaga. Lisaks pakub noortekeskus vähemate võimalustega, sh sotsiaalselt tõrjutud noortele võimalusi eduelamuseks ja enesehinnangu tõstmiseks, aitab teha positiivseid otsuseid ja õpetab oma otsuste eest vastutama. Viimane tegevus on oluline aspekt **koolist väljalangemise ennetamiseks**.

Selleks, et noortekeskus saaks noori mõjutada, tuleb leida neile vastavaid osalemisvorme. On olemas nii aktiivne kui ka passiivse **osalemise võimalus**. Aktiivse osaluse puhul pakuvad noored ise välja idee, olles selle teostamise juures loomise hetkest peale. Passiivse osaluse puhul saab noor osa noortekeskuste poolt loodud ja suunatud tegevustest. Aktiivse osaluse ehk kontakti saamise eelduseks on tihti passiivsete osalustegevuste pakkumine, temaatilised üritused, noortele suunatud programmid ja avatud ruumis leiduvad esmapilgul meelelahutuslikud vahendid, mis on väga olulised kontakti loomisel. Tegevus või kasutatav tegevusvahend on teadlikult valitud meetod, mille kaudu tagatakse noorega usalduslik kontakt, et selgitada noore eelistusi, toetada ja suunata leidma vastuseid huvipakkuvatele küsimustele.

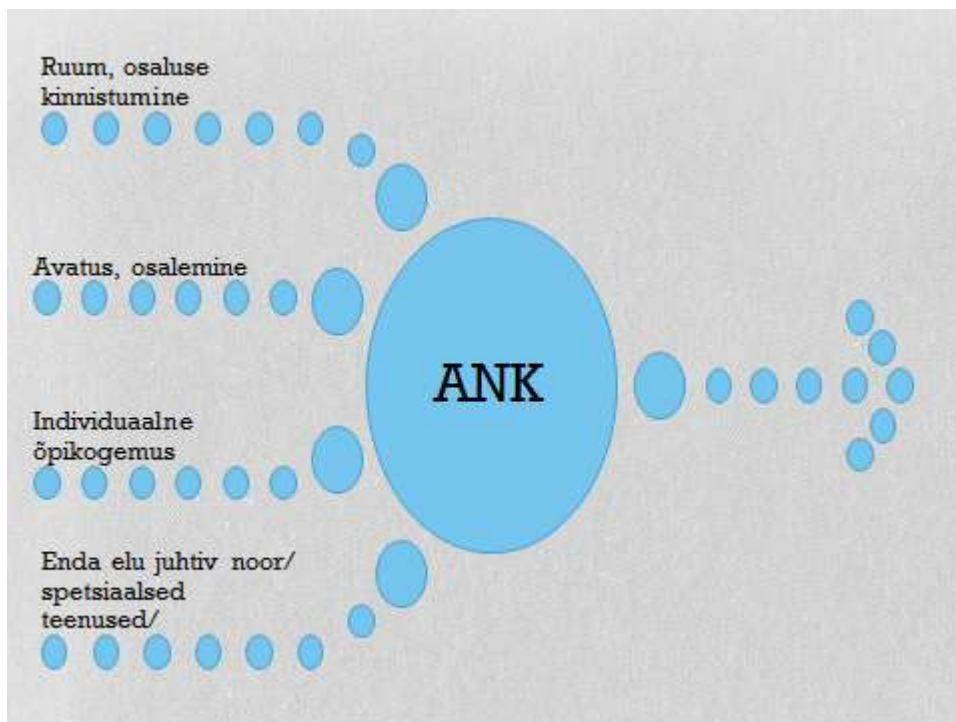

Noortekeskus aitab noorel oma tegevuste kaudu **luua seoseid** erinevate erialade ja nendel töötamiseks vajalike õppeainete tundmise vahel, mis omakorda tekitab suuremat arusaamist ning õpimotivatsiooni. Konkreetselt tööelu ettevalmistavateks tegevusteks lisaks igapäevasele avatud meetodile on **praktilised väljundid** nagu töömalevad, töövarjundus, vabatahtlik töö, erialatutvustused ja väljasõidud. Noortekeskus saab aidata kaasa karjääriteenuste **kättesaadavuse tõhustamisele** ning toetab seeläbi noorte oskuste **sidumist tööturu vajadustega**. Aktiivne osalus noortekeskuse tegevustes aitab noortel paremini tundma õppida oma tugevusi ja eelistusi ning saavutada enesekindlus kindlates valdkondades. Sellest tulenevalt on lihtsam teha **teadvustatud erialavalikuid**, mis ennetab kutse- ja kõrgkoolidest väljalangemist. Tööturu **vajadustele vastavate** oskuste, hariduse ja huviga inimesed leiavad suurema tõenäosusega rakendust, mis omakorda ennetab kõrge ja püsiva tööpuuduse tekkimist. Seetõttu on oluline, et haridussüsteem hõlmaks nii formaalset kui **mitteformaalset õppimisvõimalust**, et vastata tööjõu vajadusele ning kodanike heaolule.

Noortekeskuse roll selles on mitteformaalse hariduse kaudu **noorte annete ja võimete varajane avastamine**, nende **stimuleerimine** ning **arengu soodustamine**. Noorte sütitamine ja sotsiaalprobleemide lahendamine on noortekeskuste kui KOV allasutuste või teenuste pakujate igapäevase töö osa. Noortekeskus koostöös praktikabaasidega, st kohaliku omavalitsuse, ettevõtete ning kogukonnaga on hea vahend noorte tööpuuduse ennetamisel ja vähendamisel.

Noortekeskused toetavad **kompleksse** meetmena noorte inimeste positiivset tervisekäitumist, mis eelkõige sisaldab endas noorte nõustamist ehk inimeste teadlikkuse tõstmist ja alternatiivsete tegevuste pakkumist riskikäitumisele (sh noore alkoholitarvitamine, järjest vähenev füüsiline aktiivsus, suitsetamine ja tasakaalustamata toitumine).

Noortekeskus on üks institutsioonidest, mis aitab kaasa **inimkapitali kujunemisele ja arendamisele**. Täna loodud ja kinnistatud väärtushinnangud ning käitumismustrid mõjutavad kogu ühiskonda tulevikus.

Skeem 3

Hea Tava mõte nr 5 - Noortekeskuse usalduslik ja kaasav keskkond on eelduseks, et tagada erinevate huvide ning eeldustega noortele tegevused, mis aitavad kujundada positiivse hoiaku ühiskonna suhtes

Noortekeskus on **avatud igale noorele**, seadmata eeltingimusi tema töökspidamistele, võimetele, oskustele, teadmistele ja rahalistele võimalustele. Keskuse töömeetodid ja tingimused soodustavad eelkõige noorte omaalgatust ja mitteformaalset õppimist, kogemuste omandamist tegevuse ja suhtlemise kaudu. Kompleksne lähenemine loob noorele arendava ja suhtlemist soodustava keskkonna talle sobival kodu- ja koolivälisel ajal. Avatud noorsootöö meetodi puhul noor reeglina õppeprotsessis osalemist ei taju, mis on usaldusliku õhkkonna loomisel oluline aspekt, soodustamaks vaba tahte alusel ning kohustuste väliselt noorte endi algatusi.

Avatud noorsootöö alusel loodud tegevuste tunnusteks on:

- planeeritus;
- süsteemsus;
- järjepidevus;
- aktiivne õpe;
- kogemuspõhine õpe;
- noorte osalus, nende aktiivne kaasamine, juhendamine ja toetamine;
- juurdepääsetav kõigile noortele olenemata nende rassist, kultuurist, usust, soost, rahalistest võimalustest jne.

Avatud noorsootöö peamiseks vahendiks noortekeskuses on meetodit toetav ruumilahendus:

* klassitoa või väikese saali mõõtu ruum (avatud ruum), mis võimaldab mitmesuguseid **individuaalseid** või **väiksemates gruppides tegevusi**. Algatused on kõigile nähtavad, soodustamaks omavahelist ja noorsootöötajaga suhtlemist ning uute huvide avastamist teiste noorte eeskujul, võimaldab vahetut noorsootöötaja poolset juhendamist, järelevalvet ja suunamist, toetab suhtlemisharjumust ja ennetab/vähendab tõrjutuse riski;

* ruumis peab olema **integreeritud noorsootöötaja töökoht**, mis annab võimaluse visuaalseks kontaktiks noorega. Nii tunnetab noor, et noorsootöötaja on seal tema jaoks, loob turvalise õhkkonna ning julguse ja harjumuse abi või toe palumisel. **Avatud ruum** võimaldab noorsootöötajal vahetult luua kontakte ja arendada vestlust, õppida tundma noori, kuulda noorte arvamust ning noorte seisukohast olulisi päevakajalisi probleeme, suunata viimaste lahendustele ning toetada noorte algatusi lähtuvalt individuaalsetest vajadustest ja eelistustest. Vabas õhkkonnas üles võetud teemad, küsimused, arvamuse avaldused ja nendega arvestamine loob noorele tunde, et tema töökspidamised on olulised ning et noor suudab arvamusi ja asjade käiku mõjutada temale olulises suunas. Seeläbi areneb usaldus ühiskonna suhtes;

* ruumis on vastavalt võimalustele/vajadustele **erinevad tegevusvahendid**, mida noored kasutavad suhtlemiseks, mängimiseks, õppetöö tegemiseks, info otsimiseks või muuks meelelahutuslikuks otstarbeks. Vahendite valik peab olema ajakohane ja võimalusel piirkonna trende järgiv, kuna noored otsustavad sageli esmajoones visuaalse kogemuse najal ega oska näha pakutavate võimaluste taga sisulisi väärtusi;

* ruumi kujundamisel on oluline arvestada noorte eelistustega (või **noortepärasusega**) nii sisekujunduse kui ka tegevusvõimaluste osas. Noortekeskus peab olema noore jaoks ühelt poolt atraktiivne ning teisalt tekitama noorte arvamuse ja eelistuste arvestamisega usalduse ühiskonna vastu. Noorte eelistuste ja hinnangutega arvestamine arendab eneseväljendus- ning algatusjulgust, kokkuvõtlikult ettevõtlikkust.

Noortekeskuse baasi loomisel tuleb järgida viit eduvõtit:

- * Noortepärane ja noortega ühiselt loodud;
- * „kutsuv“ sissepääs ehk mõtle, kuidas paistab noortekeskus uksest sisse astudes (mis hakkab esimesena silma);
- * mugav ja kodune ehk ei tohi paista ametlik, saavutatav nt õige värvigamma ja tekstiili ning materjalide valikuga;
- * turvaline ja jälgitav ehk noorsootöötaja on alati kättesaadav;

* mobiilne, paindlik ehk kasutuses, nt liigutatavad vaheseinad/uksed/aknad ja võimalusel ka kiirelt teisaldatav, kuid vastupidav mööbel.

Noortekeskus pakub noortele inimestele vabatahtlikkuse alusel osalust, arengulist ja hariduslikku kogemust, mis aitab noorel ühelt poolt olla aktiivne demokraatlikus ühiskonnas ning teisalt oma vajadusi rahuldada. Kuigi tänasel päeval tagab noortekeskus lisaks avatud noorsootöö põhimõttele ka sihtgrupipõhiseid tegevusi, on nimetatud meetod siiski alusbaasiks noortekeskuse esmatasandi tööle.

Hea Tava mõte nr 6- Noortekeskuses töötavad professionaalsed ja motiveeritud töötajad.

Noortekeskuse **personali tööülesanded** noortekeskuses on väga **mitmekülgsed** ning tekkivast **olukorrast sõltuvad**. Peamised neist on:

- * **individuaalne** töö noore ja noortegruppidega – oskus luua kontakti, usalduslikku õhkkonda ja tagada olukorrale vastav tegevus;
- * **mitteformaalse õppimise** protsessi juhtimine – noorte huvide/võimete selgitamine ning sobiva arendustegevuse tagamine;
- * **piirkonna** ja noorte **tundmine** - teadlikkus noorte elu tegelikkusest, keskkonnast, vajadustest ja eelistustest (sh uuringuid keskuse noorte seas) jm kohalikest oludest, sh pakutavatest võimalustest piirkonnas; - oskus hinnata noorte olukorda ja vajadusi, valida ja rakendada sobivaid meetodeid ning analüüsida tehtud töö mõjusust;
- * **noorteprobleemide märkamine**, nõustamine ning vajadusel spetsialisti juurde suunamine;
- * **koostöö** teiste noortega töötavate spetsialistidega (sh osalemine võrgustikutöös) ja lapsevanematega;
- * **võime töötada** nii **iseselsvalt** kui ka **meeskonna** liikmena, tagada arendustegevus.

Juhindudes peamistest väljatoodud ülesannete mitmekesisusest on **noortekeskuse omanikul** (KOV, MTÜ vm) oluline järgida, et keskuse personalil oleks töö **sisule vastav ettevalmistus** ning **töökoormus**, mis võimaldab **kvaliteetset tulemust**.

Noortekeskuse avatud meetodil töötajale on oluline tagada vähemalt **miinimumettevalmistus**, mis 2013. aastal on vastavuses noortelaagri ja projektlaagri kasvataja **kvalifikatsiooni nõuetega**. Noortekeskuse juhtimise või piirkondliku noorsootöövaldkonna arendamisega seotud personali valikul on otstarbekas eelistada noorsootöö või sidusvaldkonna eriettevalmistuse või kõrgharidusega spetsialiste. Soovitatavalt on kogu keskuse noortega tegelev personal omandanud noorsootöötaja kutse - näiteks noortekeskuse juhtiv töötaja peab vastama vähemalt kutsestandardi kuuendale tasemele (vt noorsootöötaja kutse ja selle taotlemise infot: <http://www.entk.ee/noorsoototajakutse>).

Noortekeskustes töötavatel isikutel on erinevad **ametinimetused**, mis tulenevad töö vastutusest ja spetsiifikast: direktor/juhataja, tegevjuht, noorsootöötaja, projektijuht, spetsialist, nõustaja, vabatahtlik, puhastusteenindaja, administraator jms. Töötajate arv kvaliteetse töö tagamiseks on vastavuses turvalisuse nõuetega, s.o üle **12 noore kohta kaks kompetentset töötajat**, st noortekeskuse personali töömaht ja eesmärgid peavad olema tasakaalus.

Noortekeskuse personal juhindub kehtivast lastekaitse ja noorsootöö **seadusandlusest** ning lähtub tegevuste kavandamisel eelkõige noorte vajadustest ja huvidest.

Noorsootöö vastutus seisneb inimressursi kujundamises ning peab seetõttu olema vastavalt tasustatud. Motiveeritud personaliga noortekeskus on aluseks järjepidevale valdkonna arengule ning järjepidevusele.

Professionaalsed **noorsootöötajad** on **oluliseks partneriks sidusvaldkondade**, sh sotsiaal- ja haridusvaldkonna, spetsialistidele piirkonna arendamisel.

Noortekeskuse asutamisel või arendamisel on oluline professionaalse töötajaskonna olemasolu, et tagada noorte turvalisus ja sotsiaalsete oskuste ning isiklike huvide areng.

Hea Tava mõte nr 7 - Noortekeskusel on oluline osa noort ümbritsevas võrgustikus.

Noortekeskus on **noorsootööasutus**, mis on **ümbruskonna noorsootöö korraldamise keskus** ja üheks oluliseks osapooleks noore **igapäevavõrgustikus**. Lähimõeldud **võrgustikutöö** on oluline ühiskonna väärtuste järjepidevuse kandja, sest läbi selle on võimalik noort tema **üleminekuperioodil** lapsest täiskasvanuks suunata ja toetada. Noor mõistab oma osa kogukonnas ja tunnetab, et on vajalik nii täna kui ka homme.

Noortekeskuse rolli võrgustikutöös saab vaadata läbi kolme alasuuna. Esmalt **kaardistab** noortekeskus **noorte eelistusi ja vajadusi**, mille alusel saab professionaalne töötaja pakkuda võimalusi huvialadega süvitsi tegeleda või aidata leida lahendusi noore isiklikku elu puudutavates küsimustes. Noorsootöötaja **suunab** noore piirkonnas tegutsevasse huviringi või loob selle huviringi noortekeskuse juurde, teavitab noori olemasolevatest noorteorganisatsioonidest, annab infot võimalike noorteprojektide kohta, korraldab kohtumisi erinevate erialade esindajatega/spetsialistidega, et avardada noore maailmapilti kehtivas elukorralduses ja tööelus. Koostöö toimub huvitegevuse/hariduse pakkuja, noorteorganisatsioonide, fondide, ettevõtjate, KOV-i, õpilasesinduste ja teiste vajalike osapooltega.

Teiseks on noortekeskus pidevas **infovahetuses teiste noortega tegelevate asutuste ja organisatsioonidega** noorte heaolu puudutavates küsimustes. Noortekeskus **jälgib**, et keskuse arendusdokumendid on kooskõlas teiste valdkonda ja piirkonda puudutavate arengukavadega, on esindatud infopäevadel ja ümarlaudadel koos teiste sidusvaldkondade esindajatega prioriteetide ja tegevuskavade **kooskõlastamiseks**.

Kolmandaks jälgib noortekeskus **noorte heaolu** ja **aitab lahendada** erinevaid noorte **konfliktsituatsioone**. Noort puudutava ohu või konfliktsituatsiooni korral kaasab noortekeskuse personal teisi võrgustikupartnereid, sekkub või teavitab vastavate ametkondade spetsialiste ja lapsevanemaid. Noortekeskus **selgitab** sealjuures noore isikliku vastutuse osatähtsust.

Noorsootöötaja viib läbi grupiarutelusid ja/või individuaalseid vestlusi käitumise kõrvalekaldumise põhjuste uurimiseks, teavitab võimalusel tähelepanekutest lapsevanemat; konsulteerib vajadusel lastekaitse spetsialisti, noorsoopolitsei vm spetsialistiga noore anonüümsuse tagamiseks, võtab Alaealiste Komisjonide poolt suunatud noore tegema ÜKTd või suunab osalema sotsiaalsete oskuste õppimise projektis.

Võrgustikutöö olulisus seisneb noorsootöövaldkonna kui **terviku piirkondlikus arendamises** koostöös teiste noortega tegelevate asutuste vahel. Näiteks, kui piirkonnas tegelevad noorsootööga kool, noortekeskus, huvikool, lastekaitse töötaja, AEK, noorteorganisatsioonid jne, siis iga institutsioon pakub seda teenust, mis on kokkuleppeliselt nende peamine ülesanne ja milles nad on tugevad. Kvaliteetse tulemuse tagab kõikide osapoolte vastastikune aktsepteering, usaldus, eesmärkidega vastavuses olev tööjaotus ja koormus, ladus infovahetus ning tahe tegutseda ühise eesmärgi ehk noore heaolu nimel.

Hea Tava mõte nr 8- Noortekeskuse keskkond ja pakutavad teenused peavad olema kooskõlas

Noortekeskuse **tegevuse eesmärgiks** on tagada noortele **turvaline arengukeskkond**. Sellest tulenevalt on oluline mõelda keskuse ja ruumide paigutusele ning funktsionaalsusele.

Noortekeskuse ruumides peab olema **võimalik ohutult läbi viia plaanilisi harrastusi** või muid keskuse eesmärkidest tulenevaid vajalikke tegevusi, tagatud peab olema piisav liikumisruum, õppetöök kasutatavatele ruumidele esitatavate üldnõuetega vastavuses temperatuur ja õhuniiskus, valgustus, olmekanaliseerimine ning tuleohutus. Noortekeskuse tegevuskavas ettenähtud tegevuste tagamiseks tuleb täita noortekeskuse **ruumilised miinimumvajadused** - lisaks avatud ruumile (mängud, puhkenurk, infonurk, arvutitruurk, töötaja nurk, TV jms) WC, noorsootöötajatele mõeldud kontor, pesemisvõimalused, köök/kööginurk, tehniline ruum ja vastavalt võimalustele erinevad klassi-, kohtumise-, õppimise-, huvitegevuse ruumid. Andmekaitse tagamiseks, nõustamise ja/või usaldusliku vestluse võimaldamiseks ning struktureeritud töö tagamiseks noortekeskuse juhtimisel on oluline tagada noortekeskuses eraldi ruum noorsootöötajatele.

Olenevalt piirkonnast ja noorte arvust on noortekeskuste ruumiline vajadus erinev. **Ideaalis** asuvad noortekeskused selleks **eraldi ehitatud hoones**, kus on ruumid erinevate teenuste tarbeks. Kui noortekeskus

asub mõne teise asutusega ühes majas, näiteks koolimajas, kultuurikeskuses või vallamajas, peab **neutraalse sisenemise tagamiseks** (kõikidele sihtrühmadele võrdsed võimalused) võimaldama keskusesse eraldi sissepääsu, mis on oluline ka ruumide rentimisel (noored soovivad ruume tihti rentida näiteks oma sünnipäevade pidamiseks, klassiõhtute ja teiste temaatiliste tegevuste korraldamiseks, luuleõhtud, bändide õhtud, näitepäevad jms). Noortekeskuse ruume kasutatakse aktiivselt ka nädalavahetusel (projektid või ühingute/seltsingute/koostööpartnerite tarbeks). See võimaldab osaleda noorsootöös ka neil, kes nädala sees on hõivatud teiste tegemistega. Toimuvad nt koolitused, kampaaniaüritused jms. Ligipääs noortekeskusele on soovitatav tagada otse tänavalt ja hea nähtavusega kohas, tavapärasemate õigusrikkumiste ennetamiseks ning varajaseks märkamiseks. Noortekeskuse siseviimistlus ja sisustus peab olema sihtgrupile atraktiivne ning võimalusel on ruumilahendused teostatud noorte osalusel.

Noortekeskuse eripära ühiskonnas on vajalike **teenuste pandlik** ja **kiire** pakkumine **spetsiaalselt disainitud ruumides**. Majast väljapoole teenuste/tegevuste (nt õpilasmalev, laagrid, huvitegevus, mobiilne noorsootöö, infoüritused) üks eesmärke on kaasata noori enam noorsootöösse, kuid samas ka „kutsuda“ noori keskusesse, et võimaldada neile lisaks ühekordsetele tegevustele ka stabiilsemat ja laiemat amplituuda arengukeskkonda.

Noortekeskuse asutamisel või edasiarendamisel on esimene samm noortekeskuse baasi ehk piirkondlikele vajadustele vastavate teenuste tagamiseks vajaminevate ruumide ja vahendite tagamine või uuendamine. Kvaliteetse avatud noorsootöö teenuse pakkumisel on oluline luua **inimressursist** ning **ruumilistest lahendustest koosnev terviklik lahendus**.

Hea Tava mõte nr 9- Noortekeskused kui avalikes huvides toimetavad institutsioonid järgivad etteantud seadusandlust

Noortekeskuse **personal** vastutusala on lähtuvalt **tööülesannetest** ja **spetsiifikast erinev**. Noortekeskuse loomisel, haldamisel ja töö korraldamisel tuleb vastavalt pädevusele tunda järgmisi **õigusakte** (juhuslikus järjekorras):

*** Direktor/juhataja/ tegevjuht**

- o Noorteprogrammide, noorteprojektide, noorsootöö arendamise riiklike programmide, noorsoo-uuringute ja noorsootööasutuste toetamise tingimused ning kord
- o Eesti riiklik HIV ja AIDSi strateegia aastateks 2006-2015
- o Riiklik struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013
- o Euroopa noortevaldkonna uuendatud koostööraamistik 2010-2018
- o Euroopa Liidu noorsoostrategia. Investeeringud ja mobiliseerimine
- o Euroopa Sotsiaalharta (Artikkel 7. Laste ja noorte õigus saada kaitset)
- o KOKS - kohaliku omavalitsuse korralduse seadus
- o Noortelaagri tegevusloa väljastamise korra ja tegevusloa vormi kinnitamine
- o Tervisekaitseõudened noorte püsilaagritele
- o Tööturuteenuste ja -toetuste seadus
- o Euroopa Noorteinfo Harta
- o Huvialakooli seadus <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jspid=754307>
- o Noorteühingute aastatoetuse taotlemise ja eraldamise tingimused ja kord

*** Direktor/juhataja/ tegevjuht/ noorsootöötaja/projektijuht/ rühmajuht jm noorega otsekontaktis töötaja:**

- o Avalik kord
- o Alaealiste komisjoni põhimäärus
- o Alaealise mõjutusvahendite seadusest tulenevate õigusaktide kehtestamine: käenduse kord, alaealise kohustuse elada vanema, kasuvanema või eestkostja juures või lastekodus rakendamise kord, lepitamise kord, sotsiaalprogrammides või ravikuurides osalemise rakendamise kord ja üldkasuliku töö täitmise kord
- o Alkoholi seadus

- o Tubakaseadus
- o Võlaõigusseadus
- o Karistusseadustik, tsiviilõigus seadus
- o Väärteomenetluse seadustik
- o Karistusseadustik, tsiviilõigus seadus
- o Noorsootööseadus <http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jspid=741158>
- o Noorsootöötaja kutsestandard
- o Töölepingu seadus (vt. Alaealise töötamise piirangud)
- o Töötervishoiu ja tööohutuse seadus
- o Noortelaagri ning projektlaagri juhataja ja kasvataja kvalifikatsiooninõuded ning neile vastavuse tõendamise kord
- o Noorteinfo teenusstandard
- o Karjääriinfo vahendamise ja karjäärinõustamise kvaliteedikäsiraamat
- o Veebipõhise noorteinfo põhimõtted
- o Autoriõiguse seadus
- o Avaliku koosoleku seadus
- o Tervisekaitse seadus
- o Töökeskkonna ohutegurid ja tööd, mille puhul alaealise töötamine on keelatud

Lisaks eelnevale on noortekeskuse personalile ja noortevaldkonna arendamisega tegelevatel spetsialistidel kasulik tunda ka järgnevaid määrusi ja õigusakte:

- * Eesti Vabariigi Haridusseadus <http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=816786>
- * Koolieelse lasteasutuse seadus <http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=754369>
- * Põhikooli- ja gümnaasiumi seadus <http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=784125>
- * Elukeskkonna arendamise rakenduskava
- * Kriminaalmenetluse seadustik
- * Üldkasulike tööde loetelu
- * Vägivalla vähendamise arengukava aastateks 2010-2014TERVIS
- * Mittetulundusühingute seadus
- * Avaliku koosoleku seadus
- * Tervisekaitse seadus
- * Töötervishoiu ja tööohutuse seadus
- * Ehitusseadus

Lisaks on igal omavalitsusel mitmeid õigusakte, mis toimivad vaid selles konkreetses piirkonnas:

- * Avaliku ürituse korraldamise kord
- * MTÜ-de toetamise kord
- * jne

Hea Tava mõte nr 10- Noortekeskuse baasteenused

Noortekeskuse teenused on **võrdselt kättesaadavad** kõigile noortele neile sobival koolivälisel ajal. Tavapärase on see, et noortekeskus on avatud tööpäevadel kell 13.00-20.00. Vähesed noortekeskused on avatud puhkepäevadel, kuid projektide elluviimiseks kasutatakse nädalavahetusi aktiivselt. See võimaldab noorsootöös osaleda ka neil, kes nädala sees on hõivatud teiste tegemistega.

Noortekeskuse **teenuste** loomise aluseks on noorte **huvid ja piirkondlikud vajadused**. Selle alusel saab iga noortekeskus ise otsustada, milliste noorsootöö valdkondadega ja missuguses mahus ta tegeleb (nt noorte teavitamine, noorte nõustamine, huvitegevused, rahvusvaheline noorsootöö, noorte osalus jne) .

Noortekeskuse loomise eesmärgid sõltuvad **asukohast**, **noorte arvust** piirkonnas ja **kohaliku omavalitsuse majanduslikust olukorrast**. Kuigi noortekeskused lähtuvad samadest õigusaktidest, juhivad noortekeskuseid Eesti erinevais paigus asuvates noortekeskustes siiski erineva haridustausta ja hoiakutega inimesed, luues seetõttu erineva olemusega füüsilisi ja sotsiaalseid ruume – noortekeskuseid. Sellest tulenevalt on noortekeskustes pakutavad tegevusvõimalused üle Eesti väga erinevad.

Noortekeskustes pakutavad tegevused saab **tinglikult** jagada kolme kategooriasse:

1) Tegevused, mida pakutakse igas keskses, tagatakse tavapäraselt noortekeskuse eelarvest (KOV eelarvest või 3. sektori puhul teenustööna) ehk tegemist on **baasteenustega**, mis on noortele tasuta:

*avatud noorteruum/tuba - võimalus kohtuda sõpradega, kuulata muusikat, mängida erinevaid lauamänge, kasutada arvuteid, osaleda erinevatel infoüritustel, võimalus kasutada kööginurka;

* projektinõustamine ja noorte initsiatiivi toetamine;

* noorteinfo edastamine;

* noorte esmatasandi nõustamine ja vajadusel spetsialisti juurde suunamine;

* ennetusalased tegevused;

* vabatahtliku tegevuse võimaldamine;

* noorte osaluskogude/aktiivgruppide koordineerimine või toetamine.

2) Tegevused, mida ei pakuta igas noortekeskuses, tagatakse **lisafinantseeringute olemasolul**, kuid on **noortele tasuta**;

* mobiilne noorsootöö (tänavatöö, töö internetis, noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas, noorsootöö pakkumine noorte kogunemiskohtades) ;

* tööhõivelisuse toetamine (tööelu tutvustamisega seotud tegevused, sh näiteks tööbörsi ja õpilasmalevate korraldamine);

* erinoorsootöö projektid (sh võrgustikutöö ja sellest lähtuvate teenuste pakkumine);

* noorte omaalgatusfondi koordineerimine (NAF).

3) Tegevused, mida tagatakse **lisafinantseeringute olemasolul** ja mille eest tavapäraselt küsitakse **osalustasu**² :

* huvitegevus;

* laagrite korraldamine;

* noorte temaatilised koolitused;

* rahvusvaheline noorsootöö.

Olenevalt kohaliku omavalitsuse vajadustest võib noortekeskus olla lepinguliseks partneriks näiteks huvikoolile, õppenõustamis-, info- ja nõustamis- või karjäärikeskusele. Noortekeskus toetab erinevaid ühinguid, liikumisi, noorterühmi vastavalt oma võimalustele ja pädevusele.

Noortekeskuste peamiste väärtuste KOKKUVÕTE:

Avatud noorsootöö meetodi rakendamine tagab kõikidele noortele nende vaba tahte alusel individuaalsetele võimetele ja eelistustele vastavat arendavat ning mõtestatud tegevust. Noortekeskuste tegevused mõjutavad noori omandama ja kasutama elus vajalikke oskusi ja pädevusi, soodustavad noore algatusvõimet ja ettevõtlikkust, toetavad identiteediotsinguid, sotsialiseerumist ning kujundavad väärtushinnanguid.

Noortekeskuse kompleksne lähenemine loob noorele arendava ja suhtlemist soodustava keskkonna talle sobival kodu- ja koolivälisel ajal. Keskuses pakutavad tegevused soodustavad eelkõige noorte omaalgatust ja mitteformaalset õppimist, kogemuste omandamist läbi tegevuse ja suhtlemise.

² Kui tegevuse toetaja ei ole näinud ette, et tegevus peab olema tagatud tasuta

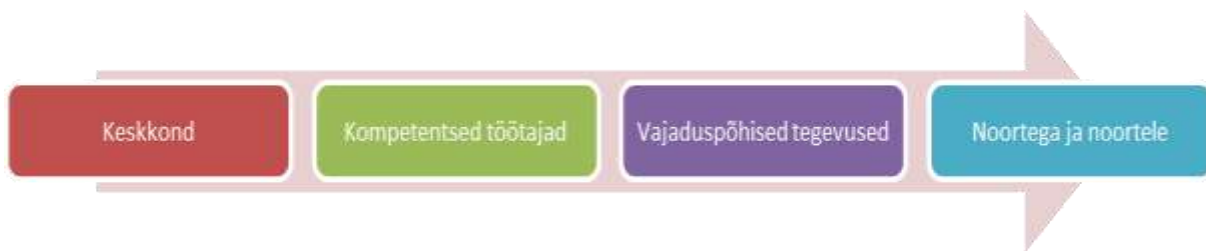

Noortekeskuse oluliseks eeliseks võrgustikus ja koostöös on varajane noorte probleemide märkamise võimalikkus ja ajakohaste tegevuste pakkumise paindlikkus. Noortekeskus saab keskenduda kindlale teemale muutes vastavalt vajadusele teenused kas indiviidist või sihtgrupist lähtuvaks ja seeläbi tulemuslikumaks (kontaktnoorsootõtaja, karjäärinõustaja, infotöötaja, mobiilne noorsootõtaja jne). Eeliseks ja tugevuseks on otsene kontakt noorega tema enda vaba tahte alusel. Noortekeskuse väärtus eelkõige väikestes piirkondades seisneb noorte jaoks teenuste kättesaadavuses ühest asutusest, koostööpartnerite jaoks aga võimaluses jõuda suurema hulga noorteni üheaegselt.

Noored jõuavad noortekeskusesse erinevatel põhjustel. Neid tõmbab noortekeskuse poole võimalus olla koos sõpradega ja teostada oma innovaatilisi ideid. Eduelamuste saamine motiveerib noort ikka ja uuesti tagasi tulema ning endas uusi tahke avastama.

Noortekeskustes tegutsetakse eelarvamustevabas mitteformaalses keskkonnas, kuhu on põimitud vaheldusrikkad tegevused ja võimalus ennast arendada noorele sobival viisil.

Noortekeskus on üks institutsioonidest, mis aitab kaasa inimkapitali kujunemisele ja arendamisele. Täna loodud ja kinnistatud väärtushinnangud ning käitumismustrid mõjutavad kogu ühiskonda tulevikus.

Avatud noorsootöö meetod

Noortekeskuse üheks põhitunnuseks on **avatud noorsootöö põhimõtete** rakendamine. Avatud noorsootöö eesmärk³ on pakkuda noorele inimesele vabatahtlikkuse alusel osalemise võimalusi, et toetada tema aktiivsust ja toimetulekut ühiskondlikus elus.

Lähtuvalt eesmärgist peavad tegevused olema:

- hariduslikud, mis võimaldavad noorel omandada oskusi ja teadmisi;
- võrdseid võimalusi tagavad ehk sobilikud kõigile noortele, olenemata nende hariduslikust, majanduslikust või sotsiaalsest taustast;
- läbi usaldusliku suhte noorsootöötaja ja noore vahel osalemist soodustavad ning julgustavad, et noor sooviks osaleda teda puudutavates otsustusprotsessides;
- noori toetavad, et ta mõistaks ja räägiks kaasa teemade puhul, mis mõjutavad teda ja ühtlasi kogu ühiskonda.

Avatud noorsootöö põhimõtete järgi on noorel inimesel õigus:

- teha erinevaid valikuid ning valida erinevate võimaluste hulgast endale kõige sobivam;
- saada piisavalt toetust, et ta saavutaks oma potentsiaali;
- arendaksid oma väärtusi, suhtumisi ja võimet kriitiliselt analüüsida ümbritsevat maailma ning vajadusel sellele reageerida.

Avatud noorsootöö põhimõtete rakendamiseks kasutatakse avatud noorsootöö meetodit, mis on noortele arendavaks tegevuseks tingimuste loomise vahend, mille korral tegevus:

- on avatud igale noorele seadmata eeltingimusi tema töökspidamistele, võimetele, oskustele, teadmistele ja rahalistele võimalustele;
- kaasab aktiivselt noori tegevuste algatamisse ning arendamisse;
- võimaldab noorele suhtlemist ja arendavat tegevust talle sobival kodu- ja koolivälisel ajal, seades esikohale noore omaalgatuse arendamise ja luues tingimused mitteformaalseks õppimiseks, eelkõige kogemuste omandamiseks läbi tegevuse ja suhtlemise.

Avatud noorsootöö meetodi kasutamise tõttu kasutatakse noortekeskuste nimetuse ees sõna avatud. Lisaks tuntakse noortekeskusi järgmiste nimede all: (lihtsalt) noortekeskus, noortetuba, noortemaja, noortekas, lastekeskus, noorte vaba aja keskus, noorte huvikeskus, vaba aja keskus, noorteklubi, noorte- ja elukestva õppe keskus jmt. Noortekeskuste nimetused on seotud lisaks kasutatavale meetodile ka asukoha, noortekeskuse struktuuri, välimuse ning valdkonna või teenusega, mida soovitakse välja tuua⁴.

Kokkuvõtvalt tagab avatud noorsootöö meetodi rakendamine kõikidele noortele nende vaba tahte alusel individuaalsetele võimetele ja eelistustele vastavat arendavat ning mõtestatud tegevust. Noortekeskuste tegevused mõjutavad noori omandama ja kasutama elus vajalikke oskusi ja pädevusi, soodustavad noore algatusvõimet ja ettevõtlikkust, toetavad identiteediotsinguid, sotsialiseerumist ning kujundavad väärtushinnanguid.

³

⁴ Avatud noorsootöö põhimõtted (2002), Eesti ANK www.ank.ee
Küsitluse Mis loom on ANK tulemused (2011), ESF noortekeskuste hanke mõjuanalüüs (2012), Eesti ANK www.ank.ee